ECLI:LV:AT:2020:0226.C33662316.9.S
Lieta Nr. C33662316, SKC-99/2020
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2020.gada 26.februārī

Senāts šādā sastāvā:

senatore referente Mārīte Zāģere,
senatore Vanda Cīrule,
senatore Zane Pētersone

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar atbildētāja /pers. B/ kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.oktobra spriedumu /pers. C/ prasībā pret /pers. D/, /pers. B/, ar trešo personu /pers. E/ par līguma izbeigšanu, pirkuma maksas atmaksāšanu un zaudējumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. C/ kā pircējs, /pers. D/ un /pers. E/ kā pārdevēji /datums/noslēdza pirkuma līgumu, ar kuru pircējs par 18 000 EUR nopirka zemi 1200 m^2 platībā, kas plānā iezīmēta ar Nr. 68, jaunveidojamā ciematā /Nosaukums A/, /adrese/, katram pārdevējam samaksājot 9000 EUR. Līgumā noteikts, ka minētā zemes vienība tiks atdalīta no pārdevēju tiesiskā valdījumā esošā zemesgabala /Nosaukums B/, /adrese/.

Tajā pašā dienā /pers. C/ un /pers. B/ noslēdza vienošanos (pirkuma līguma pielikums Nr. 1), kurā pēdējais apņēmās saskaņā ar tehnisko projektu pievadīt komunikācijas objektam – zemesgabalam Nr. 68 ciematā /Nosaukums A/.

[2] /pers. C/ 2016.gada 23.augustā cēlis tiesā prasību pret /pers. D/ un /pers. B/, lūgdams atcelt /datums/noslēgto pirkuma līgumu, piedzīt no /pers. D/ prasītāja labā samaksāto pirkuma maksu 9000 EUR un zaudējumus 5940 EUR, atcelt /datums/ar /pers. B/ noslēgto vienošanos, atzīt prasītājam tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6 % gadā no piespriestās summas, kā arī piedzīt no atbildētājiem prasītāja labā tiesāšanās izdevumus.

Prasītājs lūdzis nodrošināt prasību, ierakstot ķīlas tiesības atzīmi 14 940 EUR apmērā nekustamajam īpašumam /Nosaukums A/, /adrese/, (kadastra numurs /numurs A/), kas ierakstīts /Nosaukums/ novada zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs A/.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[2.1] /pers. B/ solīja, ka zemesgabalu parcelācija notiks mēneša laikā pēc pirkuma līguma parakstīšanas, taču šajā termiņā zemes sadalīšana netika veikta. Prasītājs 2008.gada 29.maijā piedāvāja atbildētājiem parakstīt atcēlējlīgumu, ko /pers. D/ un /pers. B/ kategoriski atteicās darīt. Starp /pers. E/ un /pers. C/ 2008.gada 17.jūnijā parakstīts izlīgums par /datums/noslēgtā pirkuma līguma daļā atcelšanu, un /pers. E/ atdeva /pers. C/ pirkuma maksas daļu 9000 EUR.

[2.2] Tā kā /pers. D/ kavējums pirkuma līguma izpildē ir vairāk nekā desmit gadi, prasītājs vairs nav ieinteresēts līguma izpildīšanā.

Konkrētajā gadījumā par kreditora atgādinājumu likuma izpratnē ir uzskatāma izlīguma noslēgšana ar /pers. E/ un šāda izlīguma nenoslēgšana ar atbildētājiem. Prasītājs ir izpildījis likumā paredzēto priekšnoteikumu pirkuma līguma atcelšanai. Atbildētāji, nepildot /datums/noslēgto pirkuma līgumu, nav rīkojušies labā ticībā, turklāt viņi pat nemēģināja un nevarēja uzsākt vienošanās par komunikāciju pievadīšanu zemesgabalam izpildi, kas, nepastāvot līguma priekšmetam, nebija iespējams.

Atbildētāji nav informējuši prasītāju nedz par pirkuma līguma izpildes gaitu, nedz par kavējuma iemesliem.

[2.3] Prasītājam radušies zaudējumi peļņas atrāvuma 6 % gadā veidā, kas nodarīti par laiku, kurā prasītājam bija liegts gūt peļņu no savas mantas – nekustamā īpašuma vai tā pirkšanas procesā ieguldītajiem naudas līdzekļiem. Prasības celšanas brīdī nodarītie zaudējumi 5940 EUR aprēķināti par laiku

no 2005.gada 26.augusta līdz 2016.gada 26.augustam.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1652., 1653., 1654., 1772., 1663., 1779., 2007., 2009., 2376., 2378., 2389. un 2390.pantu.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas Jūrmalā tiesneša 2016.gada 30.augusta lēmumu /pers. C/ pieteikums par prasības nodrošināšanu apmierināts daļēji, /Nosaukums/ novada zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs A/ierakstīta ķīlas tiesības atzīme 14 940 EUR vērtībā uz /pers. D/ piederošo nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ , ½ domājamo daļu.

[4] Prasītājs 2016.gada 23.septembrī iesniedzis tiesā prasības pieteikuma grozījumus, norādīdams šādus argumentus.

[4.1] /Nosaukums/ novada zemesgrāmatas nodalījumā /datums/ierakstīta atzīme par visas mantas šķirtību starp laulātajiem /pers. D/ un /pers. B/. Nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, ½ domājamā daļa saskaņā ar laulības līgumu pieder /pers. B/, savukārt uz /pers. D/ piederošo ½ domājamo daļu minētā īpašuma ierakstīta 1 200 355,25 Ls piedziņas atzīme, prasītājs – /pers. B/. Vēlāk laulības līgums grozīts, starp laulātajiem nosakot visas mantas šķirtību un nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, ½ domājamās daļas piederību /pers. B/, kas tādējādi aprobežoja trešo personu un /pers. D/ kreditoru tiesības.

[4.2] Atbilstoši Civillikuma 110.panta otrajai daļai, 115.panta trešajai daļai un 130.pantam kreditori, kā arī trešās personas, neraugoties uz laulības līguma noteikumiem un līgumslēdzēju nodomu, var izmantot savas tiesības uz parāda piedziņu, neapstrīdot laulības līgumu. Parāds piedzenams no atbildētāja, jo laulības līgumā nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, ½ domājamā daļa ir noteikta kā piederoša /pers. B/. Tā kā /pers. B/ zemesgrāmatā ierakstīta pirmās kārtas piedziņa 1 200 355,25 Ls apmērā uz atbildētājai piederošo otru šā īpašuma domājamo pusi, tiesas sprieduma izpilde attiecībā pret /pers. D/ faktiski nav iespējama.

Lai nevajadzētu celt atsevišķu prasību par parāda piedziņu no otra laulātā mantas, ņemot vērā tiesvedības ekonomijas principu, pirkuma maksa 9000 EUR un zaudējumi 5940 EUR prasītāja labā piedzenami no /pers. B/.

[4.3] Vēlāk prasītājs papildinājis prasības pieteikumu, lūdzot piedzīt zaudējumus 6660 EUR (peļņas atrāvums 6 % gadā) par laiku no 2005.gada 26.augusta līdz 2017.gada 26.decembrim.

[5] Ar Aizkraukles rajona tiesas 2018.gada 2.janvāra spriedumu /pers. C/ prasība apmierināta daļēji: atcelts /datums/noslēgtais pirkuma līgums un atcelta /datums/noslēgtā vienošanās, noraidīta prasība daļā par pirkuma maksas 9000 EUR un zaudējumu 6660 EUR piedziņu no /pers. B/, no /pers. D/ /pers. C/ labā piedzīta valsts nodeva 654,35 EUR, no /pers. D/ un /pers. B/ /pers. C/ labā solidāri piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 15,83 EUR.

[6] Prasītājs iesniedzis apelācijas sūdzību par šo spriedumu prasības noraidītajā daļā, un vēlāk 2018.gada 25.jūlijā papildinājis prasību, lūdzot piedzīt zaudējumus 7020 EUR par laiku līdz 2018.gada 26.augustam.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītāja apelācijas sūdzību, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2018.gada 23.oktobrī nosprieda prasību apmierināt.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[7.1] Pirmās instances tiesas spriedums prasības apmierinātajā daļā kā nepārsūdzēts stājies likumīgā spēkā.

[7.2] Konkrētajā lietā pastāv strīds par to, vai, atceļot darījumus, pirkuma maksas un nokavējuma procentu piedziņa vēršama pret /pers. D/ laulāto /pers. B/.

No lietas materiālos esošās /Nosaukums/ novada zemesgrāmatas nodalījuma izdrukas redzams, ka par nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ ½ domājamās daļas īpašnieci /datums/, pamatojoties uz /datums/ar /pers. B/ noslēgto dāvinājuma līgumu, ierakstīta /pers. D/.

Zemesgrāmatā /datums/ierakstīta atzīme par visas mantas kopību starp laulātajiem /pers. B/ un /pers. D/, pamats – Uzņēmumu reģistra /datums/paziņojums.

Tā kā /pers. D/ strīdus nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ ½ domājamo daļu ieguva dāvinājuma ceļā no sava laulātā, šis īpašums bija viņas atsevišķa manta (Civillikuma 91.panta 3.punkts), taču, ņemot vērā, ka atbildētāji /datums/reģistrēja visas mantas kopību, pircējam vēl nenodotais un no minētā īpašuma neatdalītais zemesgabals tika iekļauts laulāto mantas kopībā.

No /Nosaukums/ novada zemesgrāmatas nodalījuma redzams, ka laulāto mantisko attiecību režīms /datums/grozīts, nosakot visas mantas šķirtību.

Savukārt /datums/laulātie veikuši grozījumus /datums/noslēgtajā laulības līgumā, nosakot visas mantas šķirtību un nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ ½ domājamās daļas piederību /pers. B/.

No /Nosaukums/ novada zemesgrāmatas nodalījuma izraksta izriet, ka lietas izskatīšanas brīdī zemesgrāmatā nebija nostiprinātas /pers. B/ īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ ½ domājamo daļu. Uz minēto nekustamo īpašumu ir ierakstīta atzīme – vērsta 1 200 355,25 Ls piedziņa uz /pers. D/ piederošo ½ domājamo daļu, prasītājs /pers. B/.

[7.3] No lietā iesniegtajiem pierādījumiem konstatējams, ka laulātie kopīgi veica saimniecisko darbību nolūkā gūt mantisku labumu no nekustamo īpašumu pārdošanas. Minēto apstiprina apstākļi, ka pirkuma līgumu noslēgusi /pers. D/, bet vienošanos pie pirkuma līguma – /pers. B/. Tātad abi laulātie veica saskaņotas darbības, bija iesaistīti nekustamo īpašumu pārdošanas biznesā ģimenes un kopīgās mājsaimniecības labā.

Pretēji pirmās instances tiesas spriedumā atzītajam ar ierakstiem zemesgrāmatā apstiprinās, ka laulāto mantisko attiecību režīms zemesgrāmatā nostiprināts tikai /datums/, nosakot visas mantas kopību, bet līdz tam /pers. D/ un /pers. B/ mantiskās attiecības zemesgrāmatā nebija reģistrētas.

Atbildētāju noslēgtais laulības līgums Civillikuma 115.panta otrajā daļā noteikto saistošo spēku pret prasītāju ieguva 2007.gada 15.oktobrī.

Tādējādi laikā, kamēr prasītājs vēl gaidīja pirkuma līguma izpildi, strīdus nekustamais īpašums no /pers. D/ atsevišķas mantas kļuva par abu laulāto kopīgu mantu, tad /datums/atkal par /pers. D/ atsevišķu mantu, savukārt /datums/, izdarot grozījumus laulības līgumā, par /pers. B/ atsevišķu mantu.

Līdz ar to ir pamats konstatējumam, ka atbildētāji, vairākkārt grozot laulāto mantisko attiecību režīmu, radījuši tādu tiesisko situāciju, kas kreditoriem apgrūtina iespēju vērst piedziņu uz nekustamiem īpašumiem.

Šobrīd atbildētāji ir izdarījuši grozījumus laulības līgumā un noteikuši mantas šķirtību.

Pirmās instances tiesa nepamatoti atzinusi, ka laulības līgums neattiecas uz prasītāja, noslēdzot ar /pers. D/ pirkuma līgumu, iegūtajām kreditora tiesībām. No lietā iesniegtajiem pierādījumiem redzams, ka, /pers. D/ neizpildot pirkuma līguma saistības, pārdotā manta vairākkārt ir mainījusi savu statusu. Sākotnēji atbildētāja šo mantu ieguva, pamatojoties uz dāvinājuma līgumu, un daļu no tās atsavināja, taču ar /datums/parakstītajiem laulības līguma grozījumiem viņas atsevišķā manta iekļauta laulāto mantas kopībā ar visām tiesībām un saistībām.

Kreditora iegūto tiesību aizsardzībai jāņem vērā ar laulības līgumu noteiktais kopīgas mantas statuss, kāds tas bija pēc pirkuma līguma noslēgšanas, bet vēl pirms līguma izpildes, nevis pirms laulāto mantas kopības nodibināšanas pastāvējušais mantas statuss, jo laulāto manta tika apvienota vienā kopīgā nedalāmā masā, kura laulības laikā nepieder nevienam laulātajam atsevišķā daļā.

Ievērojot Civillikuma 115.panta otrajā daļā, 130.pantā noteikto un apstākļus, ka atbildētājiem vairs nav kopīgas mantas, jo tā saskaņā ar atbildētāju vienošanos ir pārgājusi /pers. B/ īpašumā, pēdējais atbild par /pers. D/ parādu, kas izriet no atceltā pirkuma līguma. Turklāt, kamēr atbildētājam zemesgrāmatā nav nostiprinātas īpašuma tiesības uz nekustamajiem īpašumiem, spēkā ir /datums/ierakstītā 1 200 355,25 Ls piedziņas atzīme /pers. B/ labā, kurai ir pirmtiesība pret prasītāja labā nostiprināto ķīlas tiesības atzīmi.

Tādējādi prasība par pirkuma maksas piedziņu pamatoti celta pret /pers. B/, jo mantas kopībā ietilpstošas un otra laulātā atsevišķas mantas nepietiek parāda segšanai.

[7.4] Pamatojoties uz Civillikuma 1759.panta 1.punktu, 1765.panta pirmo un ceturto daļu, no atbildētāja prasītāja labā piedzenami 6 % gadā no samaksātās pirkuma maksas summas par 13 gadiem, t.i., 7020 EUR.

Tāpat prasītājam nosakāmas tiesības saņemt no /pers. B/ 6 % gadā no piedzītās, bet nesamaksātās pamatparāda summas par laiku līdz sprieduma izpildei.

Prasītājs, ceļot prasību, samaksāja valsts nodevu 844,43 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 15,83 EUR, valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 792,77 EUR, kopā 1653,03 EUR. Tā kā prasība tiek apmierināta, minētie izdevumi piedzenami no /pers. B/ prasītāja labā.

Par pirmās instances tiesā sniegto juridisko palīdzību prasītājs samaksāja 1450 EUR, tādējādi šī summa piedzenama no /pers.B/ /pers. C/ labā (Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta „b" apakšpunkts).

[8] Par minēto apelācijas instances tiesas spriedumu /pers. B/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā, atsaucoties uz materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu un iztulkošanu, kā arī procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā norādīts šāds pamatojums.

[8.1] Tiesa nav ņēmusi vērā Civillikuma 1519.pantu – no līguma izrietošas tiesības un saistības, ciktāl tās nav tīri personiskas, pāriet uz līdzēju mantiniekiem un tiesību pēcniekiem, ja vien likumā nav paredzēts noteikts izņēmums. Trešām personām neizriet no līguma vispār ne tiesības, ne saistības, ja vien līdzēji nav viņu vietnieki (Civillikuma 1515.–1518.pants).

Noslēdzot pirkuma līgumu ar prasītāju, /pers. D/ rīkojās ar savu atsevišķu mantu. Līdz ar to /pers. B/ nevar rasties nekādas no šī darījuma izrietošas saistības. Tiesiski absurda ir situācija, kad prasītājs, atsaucot prasību pret pirkuma līguma otru dalībnieku, pēc tam cēlis šo pašu prasību pret personu, kas nav līguma dalībnieks, pamatodams prasījumu ar nepierādītu apgalvojumu, ka tiesas sprieduma izpilde pret /pers. D/ neesot iespējama.

Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumus, jo apmierinājusi prasību, neraugoties uz to, ka prasība pret darījuma dalībnieku tika atsaukta.

[8.2] Tā kā laulības līguma /datums/grozījumi nav ierakstīti zemesgrāmatā, tiem nav saistoša spēka pret trešajām personām (Civillikuma 115.pants). Tādējādi nepareizs ir tiesas secinājums, ka nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ ½ domājamā daļa pieder /pers. B/.

Ja akceptē tiesas pozīciju, ka /pers. B/ atbild par /pers. D/ parādu, jo laulāto kopīgā manta, /datums/izdarot grozījumus laulības līgumā, pārgājusi /pers. B/ īpašumā, tad: 1) /pers. D/ nav parādsaistību pret prasītāju, jo prasība pret /pers. D/ tika atsaukta; 2) tā kā grozījumi laulības līgumā par nekustamo īpašumu nav ierakstīti zemesgrāmatā, /pers. D/ ir nekustamo īpašumu īpašniece. Ņemot vērā, ka /pers. D/ pieder virkne nekustamo īpašumu, kuri ir viņas atsevišķa manta, tad uz to vispirms ir vēršama piedziņa. Lietas materiālos nav atrodami pierādījumi tam, ka sprieduma izpilde pret /pers. D/ nebūtu iespējama. Uz strīdus nekustamo īpašumu zemesgrāmatās ierakstītas piedziņas atzīmes fakts nepierāda apstākli, ka /pers. D/ nav citas mantas, uz kuru vērst piedziņu.

Konkrētajā gadījumā strīds ir par kreditora prasījumu par naudas piedziņu, kas celts pret parādnieces laulāto, kurš nav bijis darījuma dalībnieks.

[8.3] Tiesa nepamatoti piedzinusi tiesāšanās izdevumus tikai no /pers. B/, jo lietā ir divi atbildētāji. Spriedums daļā pret /pers. D/ ir stājies likumīgā spēkā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā, Senāts atzīst, ka spriedums atceļams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[10] Jāpiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējam, ka tiesa nepareizi attiecinājusi uz lietas iztiesāšanas gaitā nodibinātiem faktiskajiem apstākļiem tās materiālo tiesību normas, ar kurām pamatota pirkuma maksas un nokavējuma procentu piedziņa no atbildētāja.

[10.1] Pirkuma līguma puses sauc par pārdevēju un pircēju (Civillikuma 2003.pants).

Tiesiski noslēgts pirkuma līgums pusēm ir saistošs, respektīvi, katrai pusei saskaņā ar Civillikuma 1587.pantā nostiprināto *pacta sunt servanda* principu jāizpilda doto apsolījumu.

Nekustamā īpašuma pirkuma līguma noslēgšana nerada īpašuma tiesības, bet gan tikai prasījuma tiesības vai uz līguma izpildīšanu, vai arī uz zaudējumu atlīdzināšanu (Civillikuma 2021. un 2034.pants). Citiem vārdiem, tikai tad, kad pirkuma līgums ir izpildīts, pircējs kļūst par īpašuma tiesību objekta īpašnieku, savukārt pārdevējs – par naudas īpašnieku.

[10.2] Pastāvot kādam no Civillikuma 2040.pantā minētajiem gadījumiem, pirkuma līguma puses var prasīt līguma atcelšanu.

Izskatāmajā lietā konstatēts šā panta 5.punktā paredzētais pirkuma līguma atcelšanas pamats, par ko vairs nevar būt strīda, tā kā pirmās instances tiesas spriedums, ar kuru prasība šajā daļā apmierināta, kā nepārsūdzēts apelācijas kārtībā stājies spēkā (Civilprocesa likuma 203.panta otrā un piektā daļa).

Pirkuma līguma atcelšanas tiesiskās sekas noteiktas Civillikuma 2045.pantā (ja līgumu atceļ, pircējam jāatdod nevien pati lieta, bet arī tās augļi, ko viņš ievācis no pirkuma izpildīšanas laika, bet pārdevējam savukārt jāatmaksā pirkuma maksa ar procentiem un jāatlīdzina nepieciešamie un derīgie izdevumi, ciktāl tie ir attaisnojami).

No minētās normas vārdiskās jēgas izriet, ka tajā paredzēti tiesiskās aizsardzības līdzekļi situācijās, kad pirkuma līgums tiek atcelts, proti, pusēm jāveic savstarpēja norēķināšanās. Tiesību doktrīnā šajā sakarā norādīts, ka: „pārdevējam pienākas lietas augļi, kas ievākti no lietas nodošanas brīža, taču viņam jāatmaksā ne tikai samaksātā summa, bet arī procenti no samaksas brīža [..]" (*sk. Torgāns K. Komentārs Civillikuma 2045.pantam. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000, 433.lpp.*).

Tādējādi, ja lietā nodibināts, ka pirkuma līgumu noslēgusi atsavinātās zemes kopīpašniece /pers. D/, kurai prasītājs, izpildīdams savu saistību, samaksāja norunāto pirkuma maksu 9000 EUR, tad tieši viņa kā līguma pārkāpēja atzīstama par tiesību subjektu, kuram Civillikuma 2045.pants noteic pienākumu atlīdzināt tos zaudējumus, kas otrai pusei radušies līguma atcelšanas rezultātā.

Rezumējot teikto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa bez tiesiska pamata prasības summu piedzinusi no /pers. B/, kurš nebija pirkuma līguma dalībnieks un tamdēļ, nebūdams /pers. C/ parādnieks, nekādos apstākļos nevar atbildēt par šā līguma atcelšanas sekām.

[10.3] Tas, ka apgabaltiesa nepareizi noteikusi prasības pamatu un priekšmetu, noveda pie Civilprocesa likuma 192.pantā, 426.panta otrajā daļā ietverto normu par lietas izskatīšanas robežu ievērošanu būtiska pārkāpuma, kā arī kļūdām, attiecinot uz strīda apstākļiem Civillikuma 115., 130.pantu.

Prasības priekšmets civilprocesuālo tiesību izpratnē ir prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību pārbauda tiesa, izskatot lietu pēc būtības. Ar prasības priekšmetu saprot tās apstrīdētās tiesības, kas pastāv starp pusēm un kuru esamību vai neesamību prasītājs lūdz konstatēt, un arī aizsargāt savas aizskartās vai apstrīdētās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses. Prasības pamats civilprocesuālo tiesību izpratnē ir apstākļi, uz kuriem prasītājs balstījis savu materiāltiesisko prasījumu. Prasības pamatu veidojošie apstākļi ir juridiskie fakti, ar kuriem tiesību normas sastāvs (hipotēze) saista strīda pušu materiāltiesiskās attiecības esamību, grozīšanos vai izbeigšanos.

Kā redzams no prasības pieteikumā (ar grozījumiem un papildinājumiem) aprakstītajiem apstākļiem, /pers. C/ pret atbildētājiem izvirzījis materiāltiesiskus prasījumus: atcelt darījumus, piedzīt pirkuma maksu un atlīdzināt zaudējumus, bet prasījums par piedziņas vēršanu uz /pers. D/ mantas daļu laulāto kopīgajā īpašumā nav pieteikts.

Prasības, kuras mērķis izskatāmajā lietā ir pirkuma līguma atcelšana, lai tādējādi atgūtu no pārdevēja pirkuma maksu līdz ar Civillikuma 2045.pantā paredzētajiem procentiem, un kreditora prasība par piedziņas vēršanu un parādnieka daļu laulāto kopīgajā mantā, kas, reģistrējot laulības līgumu zemesgrāmatā, nonākusi otra laulātā atsevišķā īpašumā, kvalificējamas kā pilnīgi patstāvīgi prasījumi ar atšķirīgu priekšmetu un pamatu. Pirmajā gadījumā prasītājam jāpierāda vieni juridiskie fakti (*sk. šā sprieduma 10.2.punktu*), bet otrajā gadījumā – pavisam citi apstākļi, tostarp, piemēram, parādnieka saistības pastāvēšana jau pirms laulības līguma reģistrēšanas, parāda piedziņas neiespējamība no parādnieka mantas.

Šādu prasījumu izskatīšana vienas tiesvedības procesā juridiski nav nemaz iespējama. Pirmkārt, Civilprocesa likuma 134.panta pirmā daļa piešķir prasītājam tiesības apvienot vienā prasības pieteikumā vairākus savstarpēji saistītus, nevis pilnīgi atšķirīgus prasījumus. Otrkārt, prasības pieteikumā norādītos apstākļus pretēji apgabaltiesas pieņēmumam nevar traktēt kā /pers. D/ attiecībā pret pircēju jau pastāvoša parāda piedziņas vēršanu uz viņai

saistību izpildes pienākuma rašanās laikā piederējušo mantu. Treškārt, lai pretendētu uz Civillikuma 115.panta trešajā daļā paredzēto kreditora jau iegūto tiesīgu aizsardzību, gūstot apmierinājumu no parādnieces mantas daļas laulāto kopīgā īpašumā, /pers. C/ vispirms vajadzēja panākt parāda, kāds izveidojies pirkuma līguma atcelšanas rezultātā, piedziņu no /pers. D/ ar tiesas spriedumu, taču tas, prasītājam izvēloties neuzturēt prasību pret minēto atbildētāju, nav noticis.

Ar laulāto mantisko attiecību noregulējumu saistītajiem apstākļiem tiesa nepamatoti piešķīrusi tādu nozīmi, kāda tiem, risinot jautājumu par pirkuma līguma atcelšanas sekām, nemaz nepiemīt.

[11] Iepriekš izklāstīto argumentu kopums ļauj secināt, ka apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīt par likumīgu, kas savukārt dod pamatu kasācijas sūdzības apmierināšanai.

Tā kā spriedums tiek atcelts, atbildētājam saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu atmaksājama drošības nauda.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Senāts

nosprieda:

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 23.oktobra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt /pers. B/ drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore	M. Zāģere
Senatore	V. Cīrule
Senatore	Z. Pētersone